

Skogsslåtter 1870-tal på Busvebacken L P Hansander

Till varje torp och gård hörde en avsevärd areal ängsslåtter (beväxt med sk hästfoder) och starrslått varav avkastningen utgjorde ett avsevärt tillskott för att inte säga huvudparten av gårdens fodermängd. Jag omnämner dessa slåtter i den ordning från norr till söder (ungefär) de äro belägna, samt i det närmaste med de namn de benämndes i vardagslag. Dessa voro: i Loken n v om gården (2 lador), öster därom Stensve (1 lada), vester om gården vid rågången mot bostället i Lungre var nordligast Busveänge (2 lador från 1700-talet), Busvemyren (starr, 2 lador), Åänge vid Gällerån (2 lador), Gälleränge söder om ån (2 lador). Vidare funnos "Fram på skogen", som södra delen av skiftet kallades från Öhnmyren till gränsen mot Torvalla. Hopmyrbäcken (2 lador) - denna bäck kallades längre ner Stenbäcken - Hopmyränge (1 lada). Intill detta slåtteränge var Bustaholmen med "bustan" där slåtterfolket låg och bodde under slåtterarbetet innan fäbodarna byggdes. De användes endast på höstarna sedan fodret bergats. Söder om sistnämnde änge låg Byänge (1 lada), Smedåkern (1 lada) och öster därom t o m rågången mot hemmanet nr 3 Hopmyra (starr och 2 lador), Erik-Hemmingsaråken (1 lada), del av Hopflon (starr), Framskogänge (2 lador) och närmast gränsen mot Brunflo Bjännänge (Björnänge) med en lada med årtalet 1685. De flesta av de övriga foderladorna voro uppsatta på 1700-talet. En vattenrik källa hade där sin upprinnelse. Det var betydande areal att slå uteslutande med lie; ej att undra på att bergningen pågick 5 - 6 veckor och mer.

Avvittring Bringåsen-Brynje 1774

Wid sådan afvittring och undersökning har Rätten funnit, att alle Hemmanen i Brynje och Bringåsen äro Skatte och i kronans Jordebok uppförde för tillhoppa tolf och fem sjettedels Tunneland, eller Tre och fem tretijosjettedels gårde mantal, som bebos af Nio särskilde Bönder hvilka tillsammans underhålla en Ryttare och fyra Dragoner vid jemtlands Regemente, samt att de årligen, när hälften trädes, hafva, efter som de sjelfve upgifvit utsäden till tjuguen tunna på jordmohn af dels så kallad Gås- eller Jäs-jord, med någon svartmylla, lera, mjåla och litet sand, eller allenast lerblandad mjåla med Sand och små sten stadig botten af samma slag, utan annan syra eller tillopp af vatten, än som kan genom dikning borthjelpas;

Widare har Allmännings Afvittrings Rätten fått af ingifne förteckningar, att i Bringås by bärgas årligen tjugu lass hårdvallshö, Sjuttioåtta lass hästhö och Sextio lass Starr, hvart lass tagit som det vintertiden kjøres med en häst till vid pass Tjugu Lispund vigt, samt att i Brynje gifves årlig bergning Nitton Lass hårdvall, etthundradetolf och ett halft Lass häste hö, samt etthundrafemtio och halft Starr, varje lass i Lika proportion tagit, tillhoppa af det första slaget 39 lass, af det andra 190½ och 210½ Lass Starr, hvarmed uti bägge Byarne födas, då medelmåttig gräsväxt blifver, ett antal kreatur tolf Hästar och några Folar, Femtioen Ko, tjugunio Ungnöt och etthundradetrettiofem Får och Getter tillhoppa tagne; dock brukas här likasom på de fläste ställen i landet Gran och Tallris samt löf och skaf till utspedning i fodret vid kreaturens stillande, och tages äfven någon del af det nämnde fordret på Ismunds här intill gränsande kronojord.

det komma bemelte Hemmansåboar, som nu böra från

Kronans jord Gunnilsböhlet med dess tillhörigheter skiljas, att vid sina skatte ägors utbrytning njuta hvad dem rätteligen tillhör, och har rätten fördenskull för dem afpassat en ägorymd till Tiotusende åttahundrade niotio tre (10,893) Tunnland, hvart Tunneland till 14,000 qvadrat alnar räknadt, hvarinom byarne hafva åkrar och Slåtter ett tusende tvåhundra tjugunio

tunneland, mindre duglige floar och vatten trehundra sextiotu tunneland, samt ren Skog och Betesmark niotusende trehundra tu tunneland

så sparsamt och försigtigt handtera Skogen, att den ej till allmän och i synnerhet till deras skada och afsaknad må göras otillräcklig eller i framtiden alldeles utödd, hvarföre de böra likmätigt ofvan berörde Lagens rum och Kongl. Förordningar, till vedbrand först taga innan frisk Skog tillgripes Vindfällan, Qvistar och Stubbar, derigenom Marken till deras förmon i Muhlbetet uprensas, utan ock enligt 6 och 7 §§ i ofvan högst berörde Kongl. Instruction, följa en Ordentlig och försiktig hushållning, så att de lägenheter, som finnas närmare vid Gårdarne varda befriade från öfverflödigt och stillastående vatten, som skada Åkrarna och gör Slättermarken otjenlig till nyttig gräsväxt, och att fjermare lägenheter deremot varda till fäbete utlagde, och beteshagar på Hemskogen tre eller fyra för ombytet inrättas, på det länge och besvärsamme fäbode vägar måge kunna undvikas, samt Hemmansägarne hafva en nytta af Boskapen och dess sommarspillning, som på detta sätt blifver dem långt fördelachtigare, än den de kunna njuta från aflägsna Skogar och Fäbodställen.

Sedan Skattebyarne på sätt som ofvan berödt är, erhållit sin behörige lott, har Allmännings Afvittrings Rätten jemväl i öfvervägande tagit Bringåsens Skattemäns ansökning om Hemmans åter uptagande på den befintlige Krono ägan Gunnils eller Gunmjöds böhlet, med hvad dertill hörer, samt dervid sett, att der gifves åkerjord till flere Tunnelands vidd på sjelfva Gunnilslägden af Mjåla och Sand med liten lerblandning på stadig botten af samma slag, men att åkern på detta ställe skulle när kall sommar eller höst infalla, kunna lätteligen skadas af kalla dunster ifrån nära belägna vidsträkte floar och sumpiga dälder, hvilke ej elles stode att uttappa.

Således har väl Afvittrings Rätten icke kunnat så aldeles gilla belägenheten af detta Åkerfält men förmodas dock, att någon del af den befarade kölden kan förekommas genom Skogens borthuggande på sidorna och det mästa wattnets aftappande från närmast liggande myror, samt derföre för sin del pröfvat att Åker må på samma lägde, såsom det enda stället å Skogen, som dertill kan vara tjenligt, åter uptaga till ett och ett halft tunneland årligt utsäde, när hälften trädes samt att de på denna Skog återstående Slätter och öfrige för ett Hemman af så litet Skattetal erforderlige ägor komma att, der underläggas till en vidd af Åttahundra Nitio sju (897) Tunneland, Hvert Tunneland till 14,000de Qvadrat alnar tagit, nemligen etthundra sjuttio fem tunneland Slättesland, Sjuhundra tunneland ren skog och betesmark, samt tjugutu tunneland vatten och fiske, att inom femton års frihet till Hemman om berörde skattetal ett och ett halft tunneland uparbete och i stånd sätta

Nybygget må efter berörde femton frihetsår kunna för ett och ett halft tunneland, eller ett fjerdedels Gärde Mantal, erläggas skatt, till hvilken ända de böra inrätta nödiga Flo- och avloppsdikey öfverom och genom det påtänkta åkerstället Gunnilsböhlelägden, der uparbete Nyland af hvad till Åker icke tarfvas samt på alla andra möjliga ställen göra Hårdvallsslätter, Skogen afrödja vid och på längre håll omkring åkren, samt myr- och andra slätter så uphjelpa genom Dikning Rödning och Ränsning, att de mäst aflägsna och minst lönande måge med tiden kunna umbäras och till Muhlbete utläggas

Skogsslåttern.

En utdöd näringsgren.

Av Karin Bengtson.

1902 var den regnigaste och kallaste sommar i mannaminne och med den upphörde skogsslåttern enär hela foderskörden ruttade på marken. Slätterängarna hade namn och ville jag uppteckna dem från min fädernegård Kläppe nr 1, Kyrkås socken. Öster om gården äro Ivarså kern och Elgmossviken odlad höslätter. Då år 1856 övertog gården blev det 20 höhässjor. Kreaturen i stall och ladugård voro rätt många, därför måste »skrapas» å självväxta ängar en sex å sju veckor från tidigt på morgonen till sena kvällen. På de längst avlägset liggande myrarna fanns »Bu-sta», där man låg över natten, och tillbringades så hela veckan i skogen. »Bu-stan» var timrad av grova stockar med tre väggar och tak, fjärde sidan öppen och alltid vänd mot söder. Framför denna brann en stor stockeld hela natten, att skydda de sovande för mygg och andra flygfän. Hästfoderängarna voro: Gunnborgslöken, Sabulöslätte, Brännbärslätte, Bäckänje, Nydrole, Lortänje, Botten, Nydrolssve, Halvskjullau, Korsmyra, Korsdrolssve, Korsdrola, Körssve, Rompa. Starrmyran voro Källmyra, Tassan, Gällsjömyra och Tjärnsve. Alla dessa öster om gården. Söder om gården äro: Gäle (gårdet), Täppa, Landsomdrole, Röningan och Svensmyra. Väster om gården voro: Ljösbergsdrole, Hundröningan och Anders Ingelsa svea.

Hela familjen var ute på skogsslåttern. Endast de minsta barnen med någon av de större voro hemma. Mor kom hem på kvällen att mjölka korna och ordna med matsäcken för nästa dag. Under regniga somrar var det ett prövsamt arbete att få skogfodret inbärgat. Det skulle torka på marken och sedan hängas i hässjor. Att fodra kreaturen med skogfoder var heller intet nöje, då det var svart och möjligt. Då var det att sörpa, slå kokhett vatten över fodret i en sörpnyta för varje ko. Man fick »still må stånom», lära sig »töj betac» på den tiden.

Ja, långa dagar var det på myr'n, klart med kosten, gott om kallvatten och mygg. Barfota gingo både gamla och unga under slåttern.
